

คำวินิจฉัยของ นายมานิต วิทยาเต็ม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๐/๒๕๕๘

วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) กรณีร่างพระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ. มาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ และ มาตรา ๔๘

ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๓๓ คน ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) ว่า ร่างพระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ. มาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้มีระบบการแจ้งการผลิต พร้อมหน้าที่บันทึกเครื่องหมายรับรองลงไปผลิตภัณฑ์ และกำกับด้วยอำนาจตรวจสอบการผลิตของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยสมาชิกวุฒิสภาจำนวนหนึ่งเห็นว่า โทษริบทรัพย์สินที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๘ ว่า “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๗ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๗ ให้ศาลสั่งริบเครื่องจักรนั้น” ไม่ได้นำหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ โดยได้บัญญัติเป็นมาตรการพิเศษให้นำมาใช้โดยเฉพาะเจาะจงกับความผิดตามร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวอย่างกว้างขวางและเด็ดขาด จึงมีเนื้อความขัดต่อหลักประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดแจ้ง ดังนั้นร่างพระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ. มาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๘

มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ. มาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๗ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๗ ให้ศาลสั่งริบเครื่องจักรนั้น” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

“มาตรา ๒๕ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

“มาตรา ๓๒ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

“มาตรา ๔๘ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ร่างพระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ.

“มาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๗ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๗ ให้ศาลสั่งริบเครื่องจักรนั้น”

“มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง ผู้ใดจะทำการผลิต เมื่อจะเริ่มทำการผลิต ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนเริ่มทำการผลิต”

“มาตรา ๗ ในกรณีที่ผู้ทำการผลิตมีสถานที่ผลิตมากกว่าหนึ่งแห่ง ให้ผู้ทำการผลิตแจ้งการผลิตตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง สำหรับสถานที่ผลิตทุกแห่ง

การย้ายสถานที่ผลิตตามที่ระบุไว้ในใบรับแจ้งต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนวันที่ย้ายสถานที่ผลิต”

“มาตรา ๑๑ ผู้ทำการผลิตมีหน้าที่ต้องทำและแสดงเครื่องหมายรับรองการผลิต และแสดงเครื่องหมายรับรองงานต้นแบบตามมาตรา ๘ วรรคสอง”

“**มาตรา ๑๓** ห้ามผู้ใดใช้เครื่องหมายรับรองการผลิต เว้นแต่เป็นผู้ทำการผลิตที่ได้แจ้งการผลิตตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และได้รับเครื่องหมายรับรองการผลิตตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง

ห้ามผู้ใดใช้เครื่องหมายรับรองงานต้นแบบ เว้นแต่จะเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ที่ได้แจ้งการผลิตหรือว่าจ้างทำการผลิตตามมาตรา ๕ วรรคสอง และได้รับเครื่องหมายรับรองงานต้นแบบตามมาตรา ๕ วรรคสอง หรือเป็นผู้ทำการผลิตที่รับจ้างทำการผลิตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ที่ได้แจ้งการผลิตหรือว่าจ้างทำการผลิตตามมาตรา ๕ วรรคสอง และได้รับเครื่องหมายรับรองงานต้นแบบตามมาตรา ๕ วรรคสอง”

“**มาตรา ๑๕** ห้ามผู้ใดปลอม หรือเลียนเครื่องหมายรับรองการผลิตหรือเครื่องหมายรับรองงานต้นแบบเพื่อให้ผู้อื่นหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายรับรองเช่นว่านั้น”

“**มาตรา ๑๖** ผู้ใดได้มา หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งเครื่องจักร ต้องแจ้งต่ออธิบดีภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้มา หรือมีไว้ในครอบครอง

การแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด”

“**มาตรา ๑๗** ผู้ใดจำหน่าย จ่าย โอน เครื่องจักร ต้องแจ้งต่ออธิบดีภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่จำหน่าย จ่าย โอน

ความในวรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับแก่กรณีที่เครื่องจักรพ้นจากการครอบครองของผู้ครอบครองตามมาตรา ๑๖ ด้วยประการอื่นไม่ว่ากรณีใด

การแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด”

การพิจารณาและการวินิจฉัย

ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองอาจถูกจำกัดได้โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ร่างพระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ. มีบทบัญญัติบังคับให้บุคคลต้องกระทำหรือห้ามการกระทำตามมาตราต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา ๓๘ เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพตามมาตรา ๕๐ แต่การจำกัดสิทธิและเสรีภาพนี้เป็นการจำกัดเพราะความจำเป็นจะต้องมีการคุ้มครองสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของบุคคลอื่นมิให้ถูกละเมิด จึงต้องมีการจัดระเบียบในการประกอบอาชีพและเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเป็นการจำกัดที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้น บทบัญญัติดังกล่าวเหล่านี้จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ นั้นเป็นบทบัญญัติรับรองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลซึ่งมีขอบเขตแห่งสิทธิและมีการจำกัดสิทธิได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตราต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในร่างพระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ. มาตรา ๓๘ และบทบัญญัติที่ระบุให้มีการริบเครื่องจักรนั้น มิใช่เป็นการกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิในทรัพย์สิน แต่การบังคับขั้นตอนการใช้เครื่องจักรให้แจ้งการใช้เครื่องจักรทุกครั้งอาจเป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรานี้ก็บัญญัติให้กระทำได้ตามบทบัญญัติของกฎหมาย ประเด็นสำคัญที่จะพิจารณาคือ ข้อที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งคุ้มครองบุคคลมิให้ต้องรับผิดทางอาญา “เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” เมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ. มาตรา ๓๘ แล้วเห็นว่า การริบเครื่องจักรเป็นโทษทางอาญาอย่างหนึ่ง เมื่อพิจารณาเงื่อนไขเกี่ยวกับเวลาใช้บังคับตามมาตรา ๓๘ นี้แล้วเห็นว่า บทบัญญัติของกฎหมายนี้จะใช้บังคับแก่การกระทำความผิดก็ต่อเมื่อร่างพระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดีมีผลใช้บังคับแล้วเท่านั้น ไม่ได้บัญญัติให้มีผลย้อนหลังไปถึงการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนบทบัญญัติของกฎหมายนี้มีผลใช้บังคับ บทบัญญัติของมาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง จึงมิได้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ในเงื่อนไขของเวลาใช้บังคับ

สำหรับความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาที่ยกปัญหาเสนอให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยข้อที่ว่า บทบัญญัติมาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง แห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้มีผลทำให้ศาลต้องริบเครื่องจักรในกรณีต่าง ๆ โดยไม่สามารถคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของผู้ที่มีได้กระทำหรือรู้เห็นเป็นใจด้วยการกระทำความผิดนั้น ปรากฏว่า ในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญของวุฒิสภา คณะกรรมการวิสามัญของวุฒิสภาเห็นว่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญจึงได้เสนอข้อความเพิ่มเติมว่า “เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าเครื่องจักรนั้นเป็นของบุคคลอื่น ซึ่งมีได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด” แต่ที่ประชุมวุฒิสภาได้อภิปรายแล้วมีมติด้วยเสียงข้างมากให้คงไว้ตามร่างเดิมด้วยเหตุผลที่ว่า การแก้ไขเพิ่มเติมข้อความดังกล่าว จะทำให้กฎหมายนี้ใช้บังคับไม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเท็จจริงนี้แสดงว่า ที่ประชุมวุฒิสภามีเจตนาที่จะไม่รับรู้ถึงสิทธิของบุคคลอื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยการกระทำความผิด พิจารณาแล้วเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ. มาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง ทำให้ศาลไม่มีอำนาจใช้ดุลพินิจพิจารณาเพื่อมิให้บุคคลต้องถูกลงโทษหรือต้องรับผิดทางอาญา

โดยตนมิได้กระทำความผิด ร่วมกระทำความผิด ใช้อำนาจกระทำความผิด หรือสนับสนุนการกระทำความผิด ตามหลักการว่าด้วยความรับผิดชอบทางอาญาแห่งประมวลกฎหมายอาญา และทำให้ศาลต้องลงโทษริบทรัพย์ อันเป็นโทษทางอาญาโดยเจ้าของมิได้กระทำความผิดตามเจตนารมณ์ในการป้องกันและปราบปราม การละเมิดลิขสิทธิ์หรือรู้เห็นเป็นใจช่วยในการกระทำความผิดตามร่างพระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ. การบังคับศาลให้สั่งริบเครื่องจักรเช่นนี้ เป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิใน ทรัพย์สินของบุคคลและขัดต่อหลักความรับผิดชอบทางอาญา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๓๒

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ. มาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง มิได้มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ แต่เป็นการขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๘ และข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ไม่เป็น สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติจึงไม่เป็นผลให้ร่างพระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ. เป็นอันตกไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคสาม แต่เป็นอันตกไปตามมาตรา ๒๖๒ วรรคสี่ เฉพาะข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

นายมานิต วิทยาเต็ม
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ